

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 191/05-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. októbra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti A. M., B., L. J., B., E. P., B., S. B., B., a Ing. J. L., B., zastúpených advokátom JUDr. V. N., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 164/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. M., L. J., E. P., S. B. a Ing. J. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 164/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 164/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. A. M. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. L. J. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. E. P. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. S. B. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

7. Ing. J. L. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

8. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý uhradiť trovy konania A. M., L. J., E. P., S. B. a Ing. J. L. 21 508 Sk (slovom dvadsaťjedentisícpäťstoosem slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. V. N., a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. augusta 2005 doručená sťažnosť A. M., B., L. J., B., E. P., B., S. B., B., a Ing. J. L., B., (ďalej spolu aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. V. N., B., vo veci namietaného porušenia

ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 164/99.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uvádzajú, že 14. decembra 1999 podali návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva po tom, ako sa s odporkyňami nedokázali dohodnúť o spôsobe užívania nehnuteľností, ktoré mali s odporkyňami v podielovom spoluvlastníctve. Počas konania zomrela jedna z navrhovateliek, a to navrhovateľka v prvom rade S. M. (opravené na základe upozornenia právneho zástupcu sťažovateľov), v dôsledku čoho bolo konanie na okresnom súde prerušené z dôvodu dedičského konania. Po zohľadnení doby prerušenia konania trvá dosiaľ konanie na okresnom súde štyri roky. Okresný súd počas štvorročnej doby, počas ktorej mal a mohol konať, len vypočul navrhovateľov (sťažovateľov) a nariadil znalecké ohodnotenie nehnuteľností (nariadenie znaleckého dokazovania trvalo súdu 1 rok a 9 mesiacov od začatia konania a po odpadnutí dôvodu prerušenia konania potreboval okresný súd na odoslanie tohto uznesenia ďalší 1 rok a 1 mesiac). Sťažovatelia využili aj podanie sťažnosti 26. mája 2005 orgánu štátnej správy súdu; zatiaľ o spôsobe vybavenia sťažnosti a prijatých opatreniach neboli informovaní a na sťažnosť ešte nedostali odpoveď.

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľov M. A., J. L., P. E., B. S. a Ing. L. J. na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2) Ústavy Slovenskej republiky bolo postupom Okresného súdu Bratislava 3 v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 164/99 porušené.

2. Okresnému súdu Bratislava 3 prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 164/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Sťažovateľom priznáva finančné zadosťučinenie tak, že Okresný súd Bratislava 3 je povinný do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu zaplatiť ako finančné zadosťučinenie sťažovateľovi M. A. sumu 100 000,- Sk, J. L. sumu 300 000,- Sk, P. E. sumu 100 000,- Sk, B. S. sumu 100 000,- Sk, Ing. L. J. sumu 100 000,- Sk.

Okresný súd je povinný poukázať sťažovateľom finančné zadostučinenie v celkovej výške 700 000,- Sk na účet ich právneho zástupcu číslo ..., vedený v S. s., a. s. B..

4. Sťažovateľom priznáva náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 5 302,- Sk za dva úkony právnych služieb: prevzatie a príprava zastúpenia a vypracovanie sťažnosti, každý po 2 501,- Sk + 150,- Sk režijný paušál, stanovenú v súlade s ustanovením § 11 ods. 2) vyhl. č. 655/2004 Z. z. Náhradu právneho zastúpenia je súd povinný poukázať na účet právneho zástupcu sťažovateľov číslo ..., vedený v S. s., a. s. B..“.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí senátu 24. augusta 2005 a pretože nezistil dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval sťažovateľov aj okresný súd, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a okresný súd tiež na vyjadrenie k sťažnosti.

Sťažovatelia a aj okresný súd oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Okresný súd k sťažnosti uviedol nasledovné:

„Návrh na začatie konania bol podaný dňa 14. 12. 1999.

Vec pôvodne prejednával a rozhodoval sudca JUDr. R. H., ktorý vo veci riadne konal až do 31. 12. 2002, kedy ukončil svoje pôsobenia na Okresnom súde Bratislava III, pričom od 1. 1. 2003 sa stal sudcom Krajského súdu v Bratislave.

Opatrením predsedu súdu zo dňa 15. 4. 2003 prevzal 399 nevybavených vecí sudcu JUDr. R. H. sudca Mgr. M. D., ktorý dovtedy vybavoval veci výkonu rozhodnutí.

Sudca Mgr. M. D. vo veci konal takisto riadne.

Posledný úkon súdu bolo priznanie odmeny znalcovi uznesením zo dňa 6. 6. 2005. Uznesenie sa stalo právoplatným dňa 2. 7. 2005, učtáreň ho prevzala dňa 21. 9. 2005.

V ďalšom priebehu konania sa súd bude musieť vysporiadať s nesúhlasom odporkýň 1) a 2) so znaleckým posudkom, pričom situácia je o to komplikovanejšia, že odporkyne 1) a 2) sa doposiaľ neustanovovali na pojednávania, zásielky súdu vôbec nepreberali, neboli prítomné ani na ohliadke nehnuteľnosti.

Ústavnú sťažnosť považujem teda za nedôvodnú.“.

Ústavný súd zo spisu sp. zn. 9 C 164/99 zistil, že predmetom konania je zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva; konanie začalo na návrh navrhovateľov (v zásade sťažovateľov) zo 14. decembra 1999. V tomto období až po prerušenie konania v decembri 2001 nariadil okresný súd vo veci päť pojednávaní, z ktorých prvé tri sa neuskutočnili pre neprítomnosť odporkýň, ktoré si oznámenia o nariadených pojednávaniach opakovane neprebrali, hoci okresný súd využil možnosť doručiť im zásielky prostredníctvom príslušného orgánu Policajného zboru Slovenskej republiky. Štvrté pojednanie (19. februára 2001) bolo odročené za účelom dokazovania a piate (4. apríla 2001) bolo odročené za účelom vypracovania znaleckého posudku; ani na týchto pojednávaniach sa odporkyne nezúčastnili (oznámenia o nariadených pojednávaniach si opäť neprebrali). Okresný súd 15. augusta 2001 nariadil znalecké dokazovanie s tým, že ustanovený znalec má vypracovať znalecký posudok do 60 dní. Pretože navrhovateľka v prvom rade S. M. zomrela 18. augusta 2001 a na Okresnom súde Bratislava II začalo dedičské konanie o pozostalosti zomrelej (okresnému súdu túto skutočnosť oznámil právny zástupca navrhovateľov 2. októbra 2001), okresný súd prerušil konanie uznesením č. k. 9 C 164/99-145 z 20. novembra 2001 do právoplatného skončenia dedičského konania po zomrelej S. M..

Právny zástupca navrhovateľov 14. júla 2003 oznámil okresnému súdu, že osvedčenie o dedičstve bolo vydané 7. marca 2003, a na základe tejto skutočnosti požiadal o pokračovanie v konaní; túto žiadosť opakoval 10. februára 2004. Po prerušení konania sa uskutočnilo pojednanie 25. februára 2004 opäť za neúčasti odporkýň, ktoré si oznámenia o nariadení pojednávania neprebrali. Pojednanie bolo odročené za účelom znaleckého

dokazovania a zistenia pobytu odporkýň. V nadväznosti na túto skutočnosť okresný súd zisťoval potrebné informácie dožiadaniami adresovanými Sociálnej poisťovni (oznámiť zamestnávateľov odporkýň), Registru obyvateľstva (oznámiť aktuálne miesto pobytu odporkýň), príslušnému orgánu Policajného zboru (prešetriť pobyt odporkýň v mieste ich trvalého pobytu), ako aj Ústrednej evidencii väzňov. Výsledkom tohto zisťovania bolo potvrdenie trvalého pobytu odporkýň aj ako miesta, kde sa zdržiavajú.

Ustanovený znalec 11. októbra 2004 doručil okresnému súdu znalecký posudok, ktorý vypracoval na základe uznesenia č. k. 9 C 164/99-125 z 15. augusta 2001, ktoré mu bolo doručené podľa jeho vyjadrenia 19. augusta 2004 (doručenie má na doručenke vykázané 23. augusta 2001). Tento znalecký posudok bol zaslaný v marci 2005 účastníkom konania na vyjadrenie: navrhovatelia nemajú k nemu námietky, odporkyne vo svojom vyjadrení uviedli, že so znaleckým posudkom nesúhlasia.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95) K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu“ (I. ÚS 10/98) alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorého výsledkom je nastolenie právnej istoty inak, ako je právoplatné rozhodnutie súdu (II. ÚS 219/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so

svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd dospel k záveru, že konanie o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva po právnej stránke zložité nie je; tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov. Faktickú zložitosť však ústavný súd pripustil, pretože v danom konaní bolo potrebné uskutočniť znalecké dokazovanie, obhliadku miesta a okresný súd musel so zreteľom na úmrtie jednej z navrhovateliek prerušiť konanie a rozšíriť okruh účastníkov (navrhovateľov) konania v nadväznosti na výsledok dedičského konania.

2. Správanie sťažovateľov bolo aktívne a súčinnosťné a svojim správaním neovplyvnili dĺžku namietaného konania.

3. Posledným kritériom, ktoré ústavný súd hodnotil, bol postup súdu. Ústavný súd hodnotil postup súdu v dvoch etapách – a to od podania návrhu do prerušenia konania a od prerušenia konania do začatia konania na ústavnom súde, t. j. hodnotil vyše tri a polročné konanie okresného súdu.

V prvej etape okresný súd postupoval podľa názoru ústavného súdu v zásade plynulo a bez zbytočných prietáhov v konaní. Opakované nepreberanie zásielok odporkyňami sa okresný súd usiloval riešiť ich doručením prostredníctvom príslušného orgánu Policajného zboru, avšak tiež bezúspešne. Nariadil znalecké dokazovanie; uznesenie okresného súdu o nariadení znaleckého dokazovania sa však nevykonalo v lehote určenej v tomto rozhodnutí, ale až po pokračovaní v prerušenom konaní v októbri 2004, pričom zo spisu nie je zrejmé, z akých dôvodov došlo k takému prekročeniu lehoty na jednoduché ocenenie spornej nehnuteľnosti, a tým k nedodržaniu lehoty určenej znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku.

V druhej etape okresný súd podľa názoru ústavného súdu nevyužil účinnejšie procesné prostriedky, ktoré by zabezpečili doručenie zásielky a účasť sťažovateľov na nariadenom pojednávaní. Až v tomto období došlo k podaniu znaleckého posudku na základe uznesenia č. k. 9 C 164/99-125 z 15. augusta 2001, ktorý bol doručený okresnému súdu 11. októbra 2004 a k zabezpečeniu vyjadrení všetkých účastníkov k nemu.

Vychádzajúc z hodnotenia označeného namietaného konania podľa troch kritérií ústavný súd dospel k záveru, že v postupe okresného súdu sú obdobia, ktoré mohol využiť efektívnejšie (čas, kým nariadil znalecké dokazovanie, zabezpečenie znaleckého posudku), ktoré podľa názoru ústavného súdu sú obdobiami zbytočných prietáhov v označenom konaní, ktoré mali za následok porušenie sťažovateľmi označených základných práv. Ústavný súd preto rozhodol, že okresný súd porušil označené základné právo sťažovateľov.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 164/99 v ďalšom období konal bez zbytočných prietáhov.

Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 9 C 164/99 konal bez zbytočných prietáhov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľov priznať im primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia žiadali, aby im bolo priznané finančné zadosťučinenie každému po 100 000 Sk, okrem L. J., ktorý požadoval 300 000 Sk z dôvodu spôsobenej ujmy. Vzhľadom na okolnosti prípadu, doterajšiu dĺžku konania, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a povahu veci, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 20 000 Sk pre každého zo sťažovateľov zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu za ujmu, ktorú utrpeli v dôsledku týchto priet'ahov.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd aj zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrady škody.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. V. N. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich priznal v sume 21 508 Sk (slovom dvadsaťjedentisícpäťstoosem slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci pre každého zo sťažovateľov podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (zníženej o 20 %, keďže išlo o právne úkony urobené spoločne pre päť osôb).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. októbra 2005